

L'EUROPEISME DELS CATALANS, UN MITE DEL CATALANISME

La ressaca electoral

AGUSTÍ COLOMINES I COMPANYS / Professor a la UB i a la UOC. Director de la Fundació CatDem

AVUI, 15 de juny del 2009

És veritat que les darreres eleccions marquen una tendència? Aquesta és la pregunta que sempre et fan quan has de fer un comentari apressat durant la nit electoral. Tothom sap que cada elecció és diferent, però també és cert que s'ha anat confirmant l'augment de l'abstencionisme elecció rere elecció. L'estudi dels professors de la UPF Mariona Ferrer, Ignacio Lago i Francesc Pallarés L'abstenció electoral a Catalunya a les eleccions autonòmiques de 2006 assenyala que el nivell d'abstenció a Catalunya s'ha situat entre el 20% i el 45% del cens entre el 1977 i el 2007. I tanmateix, aquest abstencionisme presenta oscil·lacions i irregularitats que cal relacionar amb el tipus d'elecció. Segons els autors d'aquest estudi, les eleccions que fins ara han presentat uns nivells més baixos d'abstenció són les eleccions generals, amb una mitjana del 27%. La resta d'eleccions presenten uns nivells d'abstenció notablement superiors: a les eleccions autonòmiques i municipals se situa a la ratlla del 40%, amb increments de 12 punts amb relació a les generals, mentre que a les europees l'abstencionisme arriba al 46,5%; és a dir, 20 punts més que la mitjana de les generals.

SI ENS CENTREM EN LES ELECCIONS EUROPEES, potser encara quedarà més clar. La participació més elevada a Catalunya en unes eleccions al Parlament Europeu va donar-se el 1987, fet que es podria explicar perquè Espanya acabava d'ingressar a l'aleshores club dels deu. El percentatge va davallar i va anar vorejant el 50% fins al 2004. Llavors la

participació no va arribar ni al llindar del 40%. Així doncs, fins que no s'ha donat el que ha passat ara, aquella convocatòria electoral era la que havia registrat l'índex de mobilització més baix de totes les hagudes a Catalunya des que hi ha democràcia. A l'altre extrem se situen les eleccions del 1987, en què la participació va superar la de totes les eleccions al Parlament de Catalunya. Sigui com sigui, a Catalunya l'abstenció més alta s'ha produït en aquelles eleccions europees que se celebraven aïlladament (1989, 1994, 2004 i 2009). D'aquesta realitat contrastada podríem extreure'n una primera conclusió, que potser és una mica traumàtica: que l'europèisme dels catalans és un mite del catalanisme. Un cop vistes les dades, es fa difícil sostenir que l'abstencionisme de l'altre dia es degui a les decepcions provocades per la manca de sensibilitat d'Europa envers les reivindicacions catalanes.

ÉS EVIDENT QUE NO PUC FER UNA ANÀLISI aprofundida dels motius de l'augment de l'abstencionisme electoral a Catalunya, perquè aquest no és el format per fer-ho, però deixin-me apuntar alguna reflexió més. Hi ha un fenomen referit a la participació/abstenció electoral a Catalunya que seria interessant d'esbrinar per què es dóna. L'estudi que he citat anteriorment indica que l'abstenció augmenta a Catalunya segons l'àmbit institucional que s'elegeix. Ja ho sabíem, perquè fa anys que estudiosos i polítics es pregunten per què l'abstenció és superior a les eleccions autonòmiques que a les estatals. Si el 2006 es va trencar el mite segons el qual quan hi hagués un candidat socialista que representés els "altres catalans" la participació pujaria fins als núvols, el vell sobiranisme hauria de preguntar-se què està passant. Per la meua banda faig una primera pregunta: ¿com és possible que determinats sectors del catalanisme siguin cada vegada més extremistes en els seus plantejaments i, per contra, els nivells més alts de participació s'hagin produït sempre en

eleccions generals espanyoles? És curiós, oi? A les eleccions generals la participació ha augmentat quan hi ha hagut una expectativa de canvi polític al govern de l'Estat (1977, 1982, 1993, 1996, 2004 i 2008), mentre que a Catalunya no s'ha assolit mai una expectativa d'aquesta mena ni tan sols el 2003, després de la retirada de Jordi Pujol.

L'ESTUDI DELS PROFESSORS FERRER, Lago i Pallarés és contundent amb relació a les raons del comportament electoral desigual dels catalans. En termes generals, diuen, l'explicació de la desmobilització a les autonòmiques respecte de les generals podria ser conseqüència del fet que les autonòmiques són de segon ordre. I també són del parer que la desmobilització afecta principalment els electors amb un feble nivell de vinculació amb la política i amb pocs recursos i un baix nivell educatiu. L'opinió més generalitzada és que les eleccions autonòmiques deixen indiferents sectors d'electors que no se senten implicats amb el catalanisme. Tanmateix, no sé si no caldria revisar aquesta teoria, perquè amb les dades a la mà, l'abstencionisme a les eleccions autonòmiques del 2006 va ser superior al del 2003 (44% i 37,5%, respectivament), quan el candidat socialista era percebut com el menys catalanista. Montilla és president de la Generalitat amb una participació menor a la que va fer Maragall president. Ara bé, també és veritat que el nombre de votants que va fer-lo president a ell va ser 14,3 punts inferior al que va apuntalar Rodríguez Zapatero a la Moncloa. O sigui que sí que deu ser cert que allò que prima és el tipus d'elecció i no pas l'origen i les característiques del candidat.

ENCARA MÉS COSES. hi ha un altre aspecte que no estudiem prou. Això és, l'augment, també progressiu, dels vots en blanc i dels nuls. Si prenem les dades del 2004 ençà, l'evolució és la següent: el 2004 va haver-hi

11.657 vots en blanc i 4.418 nuls; el 2006 va haver-hi 60.244 vots en blanc i 13.574 nuls; el 2008 va haver-hi 57.274 vots en blanc i 19.939 nuls i, finalment, el 2009 hi ha hagut 57.457 vots en blanc i 15.224 nuls. Els vots nuls són més difícils d'avaluar, perquè s'hi barreja l'error i la voluntat, però els vots en blanc expressen una opinió ben clara: són aquells electors que decideixen refusar totes les alternatives sense rebutjar el sistema democràtic. En les darreres eleccions, els vots en blanc són el sisè partit, molt per damunt d'Iniciativa Internacionalista, el partit de Rosa Díez o de Ciutadans. Aquesta sensació d'orfandat política és greu, sobretot perquè a Catalunya, a diferència d'Espanya, el sistema de partits és ric en alternatives. Però de moment ningú no sap com engrescar-los. Els vots en blanc (al costat dels abstencionistes conscients) són, doncs, el partit de la desafecció.